

KIRJALLISUUDEN RAVINTOYMPYRÄ

LITTERATURENS KOSTCIRKEL

LITERATURE NUTRITION CIRCLE

ESPOO
ESBO

KIRJALLISUUDEN RAVINTOYMPYRÄN
OPETTAJAN OPAS (ALKUOPETUS)

Opeopas Jännitys -genreen (alkuopetus)	4
Opeopas satu & fantasia-genre (alkuopetus)	8
Opeopas realistinen kirjallisuus (alkuopetus)	13
Opeopas runo -genreen (Alkuopetus)	17
Opeopas tietokirjat -genreen (alkuopetus)	21
Opeopas sarjakuva-genreen (alkuopetus)	25

Mitkä asiat tuovat kirjaan
jännitystä?

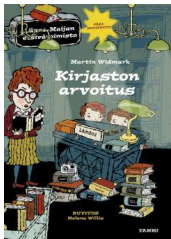
Mitkä sanat ja värit ovat
jännittäviä?

Mitä salapoliisi tekee?

Keitä salapoliiseja tiedät?

Jos olisit salapoliisi,
milloisia arvoituksia
haluaisit tutkia?

TUNNETTUJA JÄNNITYSKIRJOJA

Widmark & Willis:
Lasse-Maijan
etsivätoimisto-sarja

Troll:
Mestarietsivä
Peppunen

Noronen & Närhi:
Yökoulu-sarja

MITÄ MUITA JÄNNITYSKIRJOJA SINÄ TIEDÄT?

OPEOPAS JÄNNITYS -GENREEN (ALKUOPETUS)

MÄÄRITELMÄ

Jännityskirjat ovat yleensä salapoliisi- eli dekkarikirjoja, joissa rikoksen selvittelyyn osallistuu ratkaisevasti tai merkittävässä määrin yksityisetsivä eli salapoliisi.

Lähteinä: Tieteen termipankki

TOIMINNALLISIA TEHTÄVIÄ

Jännittävien asioiden nurkka ja ovi: Piirtäkää kuvia, leikatkaa lehdistä sanoja ja kuvia, kirjoittakaa jännittäviä asioita tai viestejä ja kootkaa niistä yhteinen jännitysnurkka tai -ovi. Mitkä värit, asiat tai äänet ovat jännittäviä?

Äänimaisema: Etsikää jännittäviä kuvia ja keksikää pienissä ryhmissä kuvaan sopivia äänimaisemia. Kuunnelkaa yhdessä äänimaisemia.

Voima-asento: Harjoitellaan asentoa, joka viestittää keholle jännittävissä tilanteissa, että pärjätään. Otetaan hartianlevyinen haara-asento polvet joustavina, kädet lanteilla, olkapäät pyöräytettynä taakse ja rintakehä auki, leuan nosto ja katse yläviistoon. Hengitetään syvään ja hymyillään. Viivytään asennossa 1-3 minuuttia. Asennossa keho tuottaa enemmän voimahormoneja eli testosteronia sekä vähemmän stressihormonia eli kortisolia. Vertailun vuoksi voi ottaa asennon häpeän tai nolouden yhteydessä, jossa pää alhaalla, rintakehä luhistuneen kasaan, kädet vatsan suojana ja jalkaterät sisäänpäin. Mitä eroa huomaat?

Lähde: Mitä sä rogeet? #tunteita sikaolosta sairaan siistiin.

Syvähengitys: Jännityksen yhteydessä sydän saattaa lyödä nopeasti. Ainoa tapa vaikuttaa sydämen sykkeeseen on hengitys. Harjoitellaan syvähengitystä. Kokeillaan ensin linnun hengitystä eli nopeaa ja pinnallista hengitystä, joka jää rintakehän yläosaan. Miltä tuntuu? Kokeillaan karhun hengitystä eli syvää ja rauhallista hengitystä, jossa rintakehä laajenee ja vatsa kohoaa hengityksen tahtiin. Miltä tuntuu? Lähde: Tunne&Taida

KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA

Tulostakaa luokan seinälle jännitys-genreä avaavat kysymykset ja kolmen tunnetun kirjan lista. *Mitä muita jännityskirjoja sinä tiedät?* -kysymyksellä kannustetaan oppilaita kertomaan lukemistaan jännityskirjoista ja vinkkaamaan niitä luokassa. Oppilaat saavat myös kirjoittaa kolmen tunnetun listan jatkoksi luokassa vinkkaamiaan saman genren kirjoja.

Mitkä asiat tuovat kirjaan jännitystä? Mitkä sanat ovat jännittäviä? Mitkä värit ovat jännittäviä? Tässä yhteydessä voidaan luokassa keskustella jännittämisestä. Mitkä tilanteet jännittävät? Miten jännitys tuntuu kehossasi? Miten jännittävästä tilanteesta voi selvitä? Mitä hyötyä jännittämisestä on? Mitä haastetta jännittämisestä on? Miksi eri ihmiset jännittävät eri asioita? Mitä erilaisia pelkoja on olemassa?

Keitä salapoliiseja tiedät?

Kirjalistan kirjoista löytyy salapoliiseina toimivia lapsia ja eläimiä.

KIRJAVINKKEJÄ

Bagge: Jenni ja ystävyiden talo (Kirjakärpänen -sarja)

Brossja Ilves: Karkki vai kepponen? / Yö väijyssä

(Pikku lukuavain -sarja, tavutettu)

Gravel: Olga ja haiseva olio ulkoavaruudesta

Hanauer: Poliisitarinoita

Havukainen ja Toivonen: Tatu ja

Patu etsivinä: tapaus Puolittajana (kuvakirja)

Horst: Etsiväkaksikko -sarja

Jansson ja Tollerup: Emil Wern tutkii -sarja

Kaarla: Pet Agents -sarja

Lapidus: Museokeikka (Tillilän liiga -sarja)

Lipasti: Aavepartio : yksin kotona

Niemelä: Pikkuriin pulmatoimisto -sarja

Pitkänen: Kadonneiden eläinten saari (kuvakirja)

Rayner: Pronssikauden seikkailijat -sarja

Saarinen: Mummoni on pankkirosvo (Wernerin sarja)

Supinen: Mättömadon salaisuus (rosmariini -sarja)

Tolvanen: jade

Troll: Mestarietsivä Peppunen -sarja

Wallace: Etsiväkoira Serlokki Hurtti -kirjat (Vikkelä virtahepo -sarja)

Widmark: Hirviöakatemia (kauhuagentti Nelli Rapp -sarja)

Widmark: Lasse-Maijan etsivätoimisto (sarja)

Zapf: Portti robomaahan (Kirjatiikeri -sarja, tavutettu ja suuraakkosin

kevät 2021

Millaisia satuja olet kuullut tai lukenut?

Mistä sadun tunnistaa?

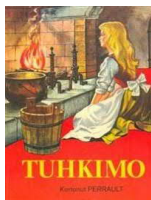
Mitä satujen henkilöitä tai hahmoja tiedät?

Millaisia taikaesineitä fantasiakirjoissa voi olla?

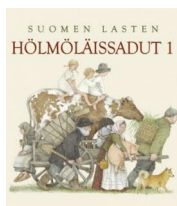
Millaisia erityistaitoja fantasiakirjojen henkilöillä voi olla?

Millaisia tapoja siirtyä fantasiamaailman tiedät?

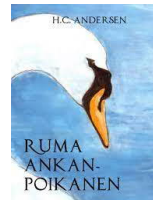
KUULUISIA SATUJA ÄÄNEEN LUETTAVAKSI

Tuhkimo

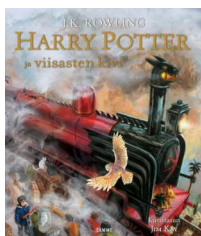

Hölmölaissadut

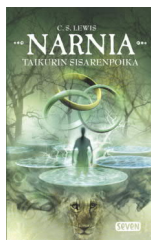

H.C.Andersson:
Ruma ankanpoikanen

KUULUISIA FANTASIAKIRJOJA ÄÄNEEN LUETTAVAKSI

J.K.Rowling:
Harry Potter

C.S.Lewis:
Narnia -sarja

Tove Jansson:
Taikurin hattu

MITÄ SATU- JA FANTASIAKIRJOJA SINÄ TIEDÄT?

OPEOPAS SATU & FANTASIA-GENRE

(ALKUOPETUS)

MÄÄRITELMIÄ

Satu on mielikuvitukseen perustuva, usein opettavainen kertomus, jolle on ominaista selväpiirteinen ja pitkälti vakiintunut juonirakenne.

Saduissa kerrotaan maagisista ilmiöistä, taioista ja sankarien yliluonnollisista seikkailuista, usein myös epäonnistuneista tapahtumista, joista selvitään onnellisesti. Maailmankirjallisuuden tunnetuin satukokoelma on peräisin 700-luvulta arabiankielinen *Alf laila wa-laila* eli *Tuhat ja yksi yötä*. Maailman vanhin yksittäinen satu on puolestaan Tuhkimo, jonka varhaisin kirjallinen versio on peräisin Kiinasta 800-luvulta.

Fantasiakirjallisuutta on yliluonnollista, sadunomaista tai tuonpuoleista käsittelevä kirjallisuus, joka kertoo tapahtumistamme arkikokemuksen ulkopuolelta. Fantasiakirjoissa on yleensä outoja olentoja, ihmiset omistavat taikavoimia tai muita ihmeellisiä kykyjä esimerkiksi he ovat lentotaitoisia. Fantasiatarina on ikään kuin laajennettu satu. Lähteinä: Tieteen termipankki, Bettelheim: Satujen lumous

TOIMINNALLISIA TEHTÄVIÄ

Satuhahmojen arvaus: Jokaisen oppilaan selkään kiinnitetään nimilappu tai maalarinteippi, jossa lukee yhden satuhahmon nimi. Oppilaat yrittävät selvittää kysymyksillä kuka tai mikä hän on. Leikissä kysymysten tekemistä voidaan harjoitella ottamalla luokan eteen yksi oppilas, jonka päähän asetetaan pahvista tehty kruunu. Kruunuun kiinnitetään satuhahmon nimilappu. Kruunupäinen yrittää selvittää kyselemällä kuka hän on. Kysymyksiä voidaan rajata myös siten, että niihin voi vastata vain kyllä, ei tai en osaa sanoa. Kun kaikkien hahmot ovat selvillä voidaan yhdessä keskustella mitä oppilaat muistavat kyseisistä saduista ja niiden juonesta.

Taikaesineiden aarrearkku: Luokkaan on kerätty esineitä, jotka ovat tuttuja fantasia tarinoista. Laatikkoon laitetaan yksi esine kerrallaan ja yksi oppilas tunnustelee sokkona ja kertoo miltä esine tuntuu kädessä tai minkä muotoinen se on. Luokkakaverit saavat mielikuvitella ja arvata mistä taika esineestä on kyse ja mihin se voisi liittyä.

Oman fantasiahahmon, fantasimaailman tai taikaesineen suunnittelu: Piirretään ja/tai kirjoitetaan esimerkiksi nopan avulla. Pinterestistä löytyy paljon vinkkejä noppatarinoihin.

KYSYMYKSIÄ & VASTAUKSIA

Tulostakaa luokan seinälle satu ja fantasia -genreä avaavat kysymykset ja kolmen tunnetun kirjan lista. *Mitä muita satu- ja fantasiakirjoja sinä tiedät?* -kysymyksellä kannustetaan oppilaita kertomaan lukemistaan jännityskirjoista ja vinkkaamaan niitä luokassa. Oppilaat saavat myös kirjoittaa kolmen tunnetun listan jatkoksi luokassa vinkkaamiaan saman genren kirjoja.

Millaisia satuja olet kuullut tai lukenut?

On hyvä huomioida, että kaikki lapset eivät tunne satuja kovin hyvin. Satuja voi lähestyä kirjoittajan mukaan tai huomioiden, että kaikkien satujen kirjoittajaa ei tunneta. Missä lapset ovat kuulleet satuja luettavan? Mitkä sadut ovat tutumpia animaatioversiona?

Mistä sadun tunnistaa?

Satu on fiktiota eli mielikuvituksen tuotetta. Saduissa ylitetään yleensä arkitodellisuutta jollakin tavalla, esim. ihminen ja eläin keskustelevat keskenään. Saduissa usein hyvä ja paha taistelevat ja satuun sisältyy jokin opetus. Satuja on erilaisia mm. eläinsadut, kansansadut ja taidesadut. Saduissa tapahtuu ihmeitä eli asioita, joita tavallisessa elämässä ei voi tapahtua ja esiintyy mielikuvitushenkilöitä tai -hahmoja. Saduissa voi myös olla taikaesineitä ja -sanoja tai numeroita, jotka toistuvat (esim. kolme tai seitsemän).

Mitä satuja tiedät, joissa esiintyy luku kolme tai seitsemän?

Lumikki ja seitsemän kääpiötä, Kolme toivomusta, Kolme pientä porsasta, Kultakutri ja kolme karhua, Kolme pientä pukkia, Susi ja seitsemän pientä kiliä

Millaisia taikaesineitä fantasiakirjoissa voi olla?

Fantasiakirjoissa on monesti esineitä, joissa on taikavoimia esim. taikasauva, miekka, sormus tai peili.

Millaisia erityistaitoja fantasiakirjojen henkilöillä voi olla?

Lentäminen, näkymättömyys, kyky siirtyä toiseen aikaan tai paikkaan, tavaroiden liikuttaminen katseen voimalla, kuolemattomuus.

Millaisia tapoja siirtyä fantasiamaailmaan tiedät?

Fantasiakirjoissa on erilaisia tapoja liikkua maailmojen välillä. Narniassa fantasiamaailmaan siirrytään vaatekaapin kautta, Harry Pottereissa taas mm. juoksemalla seinän läpi oikealle junalaiturille, Peter Panissa lennetään Mikä-Mikä-Maahan ja Liisa Ihmemaassa fantasiamaailmaan päästään kaninkolon kautta

KIRJAVINKKEJÄ

SATUJA:

Beskow: Tonttulan lapset

Jansson: Taikurin hattu / Näkymätön lapsi (Ä)

Kaiken maailman eläinsadut

Kansansadut, esim. Grimmin sadut (Ä)

Korolainen ja Palin: Sara ja kadonneet sateet

Krohn: Hipsuvarvas ja muita kertomuksia (Ä)

Laulajainen: Kultamarja ja metsä salaisuudet

Lindgren: Veljeni Leijonamieli (Ä)

Noronen: Hulluja satuja

Parvela: Maukka ja Väykkä (Ä)

Peltoniemi: Gattonautti ja muita

arkisatuja

Pennanen: Piilomaan pikku aasi (Ä)

Pyysalo ja Sarell: Tunteellinen krokotiili

Salmela: Kirahviäiti ja muita hölmöjä

aikuisia (Ä)

Siekkinen: Utelias fauni (Ä)

Siekkinen: Herra Kuningas

Suomen lasten eläinsadut (Ä)

Swan: Anni Swanin Lumolinna,
nykyaikaistanut Anna Pölkki (Ä)

Voipio: Ylipainoinen yksisarvinen

(Ä) = ääneen luettava kirja kevät 2021

KIRJAVINKKEJÄ

FANTASIAA:

Andersson: Amelia Kulmuri ja kauhukarkelot

Cantini: Mortina -sarja

Gaiman: Onneksi oli maitoa

Hai: Painajaispuoti

Harrison: Kisu -sarja

Jansson: Taikurin hattu

Martin: Jäälohikäärme

Lewis: Narnia -sarja (Ä)

Rowling: Harry Potter ja viisasten kivi (Ä)

Salmson: Tam kerjäläispoika

Tolvanen: Jademiekan arvoitu

(Ä) = ääneen luettava kirja kevät 2021

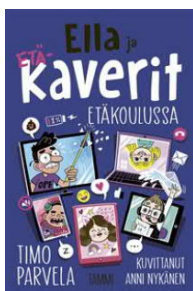
Missä kirjassa jollakin
kirjan henkilöistä on
samanlainen perhe kuin
sinulla?

Missä kirjassa
päähenkilöllä sama
harrastus kuin sinulla?

Milloisia sinulle tuttuja
tapahtumapaikkoja
kirjoissa on?

Missä kirjassa kerrotaan
koululaisten elämästä?

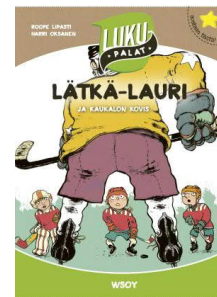
TUNNETTUJA REALISTISIA KIRJOJA

Parvela:
Ella- ja Pate-sarjat

Nopola & Nopola:
Risto Rappääjä -sarja

Lipasti:
Lätkä-Lauri-sarja

MITÄ MUITA REALISTISIA KIRJOJA SINÄ TIEDÄT?

OPEOPAS REALISTINEN KIRJALLISUUS (ALKUOPETUS)

MÄÄRITELMÄ

Realistinen kirjallisuus on vastakohta fantasiakirjallisuudelle. Realistiset kirjat kertovat ja kuvaavat todellista elämää ja todellisuutta esim. ihmisten arkielämää.

TOIMINNALLISIA TEHTÄVIÄ

Ystäväkirja: Täytetään ystäväkirjan sivuja kirjan henkilöistä. Ystäväkirjan sivun pohja liitteenä.

Päiväkirja: Kirjoitetaan päivän tai viikon ajalta päiväkirjaa jonkun kirjan henkilön näkökulmasta. Voidaan kirjoittaa kirjan tapahtumia päiväkirjamuotoon tai keksiä, mitä muuta henkilölle voisi tapahtua.

Tunteiden tunnistaminen: Otetaan esille tunnekortit ja valitaan niistä, mikä tunne kirjan henkilöillä voisi olla itsekseen tai yhdessä ääneen luetussa kirjan tilanteessa. Keskustellaan, mistä tunteen voi tunnistaa toisessa ja itsessään. Tunnekorteilla voi myös leikkiä pantomiimia eli joku esittää kortin näyttämään tunnetta ja muut yrittävät tunnistaa tunteen.

Ilmaiseksi ladattavat ja tulostettavat tunnekortit löytyvät: <https://www.tukiliitto.fi/tukiliitto-ja-yhdistykset/kehittamistoiminta/paattyneet-hankkeet/mahti-projekti/mahti-tunnekortit/>

Kuuma tuoli: Oppilas valitsee jonkun kirjan henkilön, ja istuu roolissa tuolille luokan eteen. Muut esittävät hänelle kysymyksiä, joihin hän vastaa kirjan henkilön näkökulmasta.

KYSYMYKSIÄ & VASTAUKSIA

Tulostakaa luokan seinälle realismi -genreä avaavat kysymykset ja kolmen tunnetun kirjan lista. *Mitä muita realistisia kirjoja sinä tiedät?* -kysymyksellä kannustetaan oppilaita kertomaan lukemistaan realistisista kirjoista ja vinkkaamaan niitä luokassa. Oppilaat saavat myös kirjoittaa kolmen tunnetun listan jatkoksi luokassa vinkkaamiaan saman genren kirjoja.

Missä kirjassa jollakin kirjan henkilöistä on samanlainen perhe kuin sinulla? Realistisen kirjallisuuden avulla on mahdollista piirtää kuvia ja tuoda keskustelussa esille erilaisten perheiden moninaisuus.

Luokassa ääneen luettuja kirjoja valittaessa on hyvä tietoisesti nostaa kirjoja, jotka käsittelevät sukupuolisensitiivisesti ja eri kulttuureja ymmärtäen perheitä. Kirjojen kautta voidaan tuoda luontevasti esille erilaiset perheet ja perheiden moninaisuuden. Esimerkiksi Karoliina ja nokkela Neena -kirjassa kerrotaan ennakkoluuloista ja ystävydestä eri kulttuurien välillä, Tatun ja Patun joulussa Veeralla on kaksi äiti, Mennään jo naapuriin -kirjassa tutustutaan eri kulttuurien tapoihin.

Missä kirjassa päähenkilöllä sama harrastus kuin sinulla?

Keskustellaan siitä, että harrastus voi olla myös itsenäisesti/kaverin/perheen kanssa tekemistä ohjatun seuratoiminnan lisäksi (esim. lukeminen, pyöräily, uinti, askartelu, retkeily).

Missä kirjassa kerrotaan koululaisten elämästä?

Kaikissa kirjalistan kirjoissa seikkailevat alakouluikäiset lapset.

KIRJAVINKKEJÄ

Anrell: Futisjunnut -sarja
Appelgren & Savolainen: Vesta-Linnea-kirjat (kuvakirja)
Barrows: Isa ja Bea -sarja
Frölander-Ulf: Minä, Muru ja metsä (kuvakirja)
Hallberg: Sinttu -sarja
Havukainen & Sami Toivonen: Tatu ja Patu -kirjat (kuvakirja)
Helmi: Bellan pentupoppoo (Lukupalat -sarja)
Hole: Hermannin salaisuus (kuvakirja)
Hurme: Eläinhoitola Pehmo -kirjat (Lukupalat -sarja)
Jalo: Onnenkepparit -sarja
Kallioniemi: Karoliina -sarja / Konsta -sarja
Kallioniemi: Lätkä Lauri -kirjat (Lukupalat -sarja)
Kanto & Katto: Viisi villiä Virtasta -kuvakirja
Kinney: Neropatin päiväkirja -kirjat
Kirkkopelto: Molli- ja Piki-kirjat (kuvakirja)
Kunnas: Koiramäki -kirjat (kuvakirja)
Lagercranz: Dunne-sarja
Ljunggren: Futaajat -sarja
Lukkarila: Ponimme Possukka / Ihana Panda /
Venlan poniystävä
Milway: Hotelli Flamingo -sarja
Nopola ja Nopola: Risto Räppääjä -sarja / Heinähattu ja Vilttitossu -sarja
Noronen: Supermarsu -sarja
Parvela: Ella ja kaverit -sarja / Pate -sarja
Saramäki & Saramäki: Meren syvyyksiin (Taskulamppukuvakirja)
Supinen: Kokkiklubi (Lukupalat -sarja)
Webb: eläinkirjasarjat esim. Viisas pikku Nappula
Venho: Opossumi -sarja
Viherjuuri: Hilja -sarja

kevät 2021

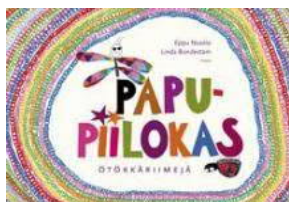
Mitä loruja tai runoja tiedät?

Millaisia riimipareja keksit?

Millaisia tunteita runot voivat herättää?

Miten runot ja laulut liittyvät toisiinsa?

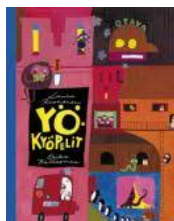
HAUSKOJA JA KOSKETTAVIA RUNOKIRJOJA

Nuotio & Bondestam:
Papu Piilokas

Kunnas & Karma:
Tiitiäisen satupuu

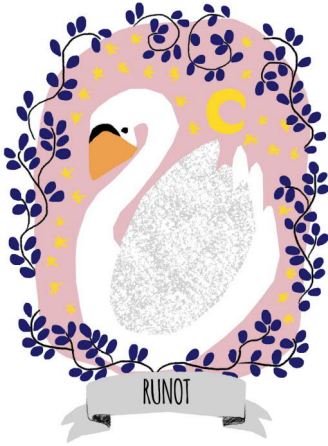
Ruohonen & Kallasmaa:
Yökyöpelit

Nuotio & Kallio:
Minä tykkään nyt

MITÄ MUITA RUNOKIRJOJA SINÄ TIEDÄT?

OPEOPAS RUNO -GENREEN (ALKUOPETUS)

MÄÄRITELMÄ

Runo on vaihtelevan mittaisista säkeistä ja säkeistöistä muodostuva taideteos. Runouden tyypillisiä, mutta ei välttämättömiä tunnusmerkkejä ovat runomitta, riimillisuus sekä vakiintuneet säe- ja säkeistorakenteet. Runoudelle on ominaista toisaalta kielen soinnillisuus, toisaalta kuvallisuuden ja symboliikan korostaminen. Aina runoa ei tarvitse ymmärtää, sen soinnista voi vain nauttia.

Tässä Laura Ruohosen runossa on käytetty mm. onomatopoeettista soinnillisuutta ja riimejä. Se on vain yhden säkeistön mittainen runo:

“Musu musu musu mui
Musu sumuun ui.
Sumuun surut unohtui
uniin onni ui.
Musu musu mui.”

TOIMINNALLISIA TEHTÄVIÄ

Lukuteatteri: Hyödyntäkää runoihin tutustumisessa lukuteatteria (Reader's theater). Lukuteatterissa oppilaat jaetaan 3-4 hengen ryhmiin ja jokaiselle ryhmälle annetaan lyhyt runo. Oppilaat harjoittelevat runon sujuvaa ääneen lukemista pienryhmissään. Kun runon lukeminen on sujuvaa, oppilaat elävöittävät lukemistaan rytmittämällä (samanaikaislukeminen, äänen voimakkuus), runon tunnetiloja näytellen sekä rakentamalla äänimaailmaa.

Riimittely: Keksitää yhdessä riimipareja ja -ketjuja. Riimipareista voidaan tehdä myös domino- tai muistipelikortteja ja pelata. Opettaja voi lukea ääneen runoja ja lasten täytyy täydentää säkeeseen sopiva riimipari.

<https://viitotturakkaus.fi/tuote/riimiparit-tehtavia/>

http://www.lukimat.fi/lukeminen/tietopalvelu/tukikeinot-1/lukivalmiuksien-tukeminen/fonologisen-tietoisuuden-harjoitteita/PDF_Riimien_keksimisl_eikki_2009.pdf

Runorobotti: <https://www.yostaja.fi/runorobotti>

Tee runorobotin avulla haiku-runoja. Haikun on japanilainen lyhyt kaavaruno. Haikun kaava: kolmen rivin runo, sanojen tavujen määrä/rivi 5-7-5

Kuvailevat sanat: Kerätään runoista hassuja/surumielisiä/harvinaisia jne. sanoja vihkoon, sanapurkkiin tai luokan seinälle. Voidaan myös keksiä omia tapoja luokitella sanoja.

KYSYMYKSIÄ & VASTAUKSIA

Tulostakaa luokan seinälle runo-genreä avaavat kysymykset ja kolmen tunnetun kirjan lista. *Mitä muita runokirjoja sinä tiedät?* -kysymyksellä kannustetaan oppilaita kertomaan lukemistaan runokirjoista ja vinkkaamaan niitä luokassa. Oppilaat saavat myös kirjoittaa neljän tunnetun listan jatkoksi luokassa vinkkaamiaan saman genren kirjoja.

Miten runot ja laulut liittyvät toisiinsa?

Laulujen sanat ovat monesti myös runoja. Laulujen sanoihin voi tutustua tarkemmin, ja miettiä mitä runon tunnusmerkkejä niistä löytyy (riimiparit, säkeet, säkeistöt, toisto).

Runoja Laura Ruohosen Yökyöpelit -kirjasta laulettuna ja soitettuna.

Youtube: hakusana Yökyöpelit

https://www.youtube.com/watch?v=pCBylgWNyw&list=OLAK5uy_m5x6cHSXssntDUOHDqJnnTsbQQQgFMeO8

Yle Areenasta löytyy Yökyöpelit-musiikkitarinoita.

KIRJAVINKKEJÄ

Itkonen ja Penna: Seitsemän kääpiön rytmiorkesteri

Itkonen ja Rönns: Taikuri Into Kiemura

Itkonen ja Pikkujämsä: Kaupunkiretki / Laulavat lenkkitosut

Klingenberg ja Mander: Pierun elämää

Korolainen ja Paju: Aaveaakkoset

Kunnas ja Karma: Tiitiäisen satupuu

Laulajainen: Lumileopardi tanssii

Leijona se venytteli: 100 vuotta suomalaista lastenrunoutta

Mander: Avain hukassa

Niemelä ja Nygård: Kammutuksia

Nuotio ja Lindman: Hytysenkesyttöjä ja muita haaveammatteja

Nuotio ja Bondestam: Papu Piilokas

Nuotio ja Tukiainen: Näin pienissä kengissä

Pikku Pegasos

Ruuhonen ja Kallasmaa: Otus opus / Yökyöpelit / Allakka Pullakka,

Sandström ja Eronen: Kuutarhuri

Stark ja Bondestam: Ennen näkymättömiä
eläimiä

Suomen lasten runotar

Tiihonen ja Paju: Jees ketsuppia!

Ruuhonen ja Kallasmaa: Yökyöpelit/ Allakka

Pullakka /Tippukivitapaus / Merimonsterit

Venho ja Nygård: Linnunmaitoa kainalokanoille

kevät 2021

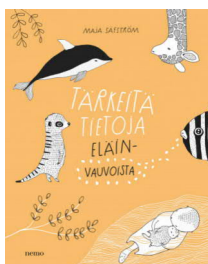
Millaisia tietokirjoja olet lukenut?

Mitä tietoa olet saanut tietokirjoista?

Mistä tunnistat tietokirjan?

Miten tietokirjan lukeminen eroaa kaunokirjan lukemisesta?

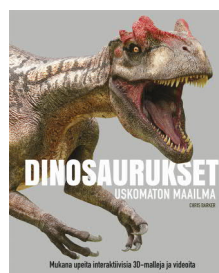
INNOSTAVIA TIETOKIRJOJA

Säfström:
Tärkeitä tietoja eläinvauvoista

Dodson:
Ällökirja

Barker:
Dinosaurukset
-uskomaton maailma

MITÄ TIETOKIRJOJA SINÄ TIEDÄT?

OPEOPAS TIETOKIRJAT -GENREEN (ALKUOPETUS)

MÄÄRITELMÄ

Tietokirja perustuu tutkittuun tietoon eli faktaan, se on vastakohta kaunokirjallisuudelle eli fiktiolle, joka tarkoittaa keksittyjä tarinoita. Tietokirjan tunnistaa myös sisällysluettelosta ja lähdeluettelosta.

Sisällysluettelossa kerrotaan, mitä kirja sisältää ja lähdeluettelossa kerrotaan, mitä tutkimuksia ja

tietoa kirjaan on käytetty.

TOIMINNALLISIA TEHTÄVIÄ

Kuvanlukeminen: Jutellaan luokassa, että tekstin lisäksi myös kuvat antavat tietoa (kolme tapaa lukea: luen kuvat, luen tekstin, kerron omin sanoin). Tutkitaan tietokirjoista kuvia ja pohditaan, mitä tietoa ne antavat aiheesta.

Tietoetsivä: Oppilaiden pitää etsiä tietokirjasta sivu, jolla kerrotaan opettajan kertomasta asiasta. Ohjataan käyttämään apuna sisällysluetteloa ja hakemistoa.

Arvaa, mikä kirja: Opettaja laittaa oppilaiden nähtäville esim. 10 tietokirjaa. Opettajalla on kopioituna kustakin tietokirjasta jokin sivu, jonka hän näyttää oppilailla/lukee otteita sivusta. Oppilaiden tehtävänä on veikata, mistä tietokirjasta teksti on.

Kirjastotehtävä: Opettaja antaa oppilasparille listan tietokirjoista. Oppilaiden tehtävänä on etsiä kirjat tietokirjahyllystä, ja merkitä rasti löydettyjen kirjojen perään.

Vaihtoehtoisesti oppilaita voi pyytää etsimään kissakirjan, avaruudesta kertovan kirjan jne.

Ennen tehtävän tekemistä on tutkittu yhdessä tietokirjojen luokittelua kirjahyllyihin.

KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA

Tulostakaa luokan seinälle tietokirja -genreä avaavat kysymykset ja kolmen tunnetun kirjan lista. *Mitä tietokirjoja sinä tiedät?* -kysymyksellä kannustetaan oppilaita kertomaan lukemistaan tietokirjoista ja vinkkaamaan niitä luokassa. Oppilaat saavat myös kirjoittaa kolmen tunnetun listan jatkoksi luokassa vinkkaamiaan saman genren kirjoja.

Mistä tunnistat tietokirjan?

Tietokirjassa on usein sisällysluettelo ja hakemisto.

Miten tietokirjan lukeminen eroaa kaunokirjan lukemisesta?

Tietokirjaa ei välttämättä lueta alusta loppuun, vaan kiinnostavia sivuja sieltä täältä. Tietokirjan sivuja voi yleensä lukea missä järjestyksessä haluaa.

KIRJAVINKKEJÄ

Barker: Dinosaurukset: uskomaton maailma

Davies: Kakka / Uutterat loisijat

Duprat: Pannukakusta päärynäksi

Dziubak: Ällistyttyviä ystävyksiä kasvien ja eläinten maailmassa

Ertimo & Ahokoivu: Ihme ilmat! : miksi ilmasto muuttuu

Ertimo & Kontinen: Yö: kirja unesta ja pimeän salaisuuksista

Farndon: Sehän toimii!

Hiekkalinna: Rakettimatka avaruuteen

Hämäläinen & Savolainen: Hurraa Helsinki!

Horst & Sandnes: Etsivän käsikirja

Järvinen: Tuhat ja yksi otusta

Kirkkopelto & Haapsalo: Molli: hyvällä mielellä vai pahalla päällä : tunteet taidoiksi.

Kirkkopelto: Soiva metsä: Jean Sibeliuksen matkassa

Koski & Valojärvi: Hirviökäsikirja

Marvel & Parkkinen: Sankaritarinoita eläimistä, jotka muuttivat maailmaa

Miklu: Paras kirja ikinä

Mäkipää ja Roikonen: Etsiväkerho Hurrikaanin käsikirja / Etsiväkerho Hurrikaanin mysteerikirja

Nuotio & Kallio & Anttonen & Inkala: Minä tykkään nyt; ilosta, ujostelusta ja muista tunteista. (runoja ja tehtäviä)

Part: Messi. Uskomaton tarina

Sarja: Kuka vei roskat

Seed: Karhun kakkaa ja muita eläinten jälkiä

Suoniemi: Ihan oikeat viikinkiajan lapset / Tehdaskaupungin lapset

Säfström: Tärkeitä tietoja eläimistä / Tärkeitä tietoja eläinvauvoista

Vaismaa: Vesikirja

Kevät 2021

Mitä sarjakuvan henkilöitä tiedät?

Mistä tunnistat sarjakuvan?

Millaisia sanoja, huudahduksia tai erikoismerkkejä sarjakuvissa usein käytetään?

Miksi monien mielestä sarjakuvia on mukava lukea?

SARJAKUVIA

Aku Ankka

Pilkey: Koiramies

Hakkola&Ahokoivu:
Sanni&Joonas-sarja

MITÄ SARJAKUVIA SINÄ TIEDÄT?

OPEOPAS SARJAKUVA-GENREEN (ALKUOPETUS)

MÄÄRITELMÄ

Sarjakuva yhdistää kaksi taidemuotoa: kirjallisuuden ja kuvataiteen. Sarjakuvan tekijä käyttää kuvia, tekstiä ja merkkejä. Sarjakuva luo lukijalle mielikuvan tapahtumasta tai tapahtumaketjusta, josta rakentuu tarinallinen

kokonaisuus.

TOIMINNALLISIA TEHTÄVIÄ

Leikkiohje: Opettaja jakaa jokaiselle oppilaalle sarjakuvasta leikatun puhekuplan. Oppilaat lähtevät kiertämään luokassa musiikin soidessa. Kun musiikki loppuu, sanotaan oman puhekuplan lausahdus lähimmälle luokkakaverille. Jatketaan samalla tavalla useampi kierros. Opettaja voi myös antaa eri tunnetiloja, joissa lausahdukset sanotaan. Valmiiden vuorosanojen jälkeen voidaan keksiä myös itse omat vuorosanat, joiden kanssa toimitaan samalla tavalla.

Sarjakuvan tekeminen: Piirretään tutusta tarinasta sarjakuva tai keksitään oma. Kerrotaan tarina sarjakuvan avulla.

Ruudut sekaisin: Sarjakuvan ruudut leikataan erilleen ja oppilaat järjestävät ne loogiseen järjestykseen. Oppilaat kertovat sarjakuvan tarinan.

KYSYMYKSIÄ & VASTAUKSIA

Tulostakaa luokan seinälle sarjakuva-genreä avaavat kysymykset ja kolmen tunnetun kirjan lista. *Mitä muita sarjakuvakirjoja sinä tiedät?* -kysymyksellä kannustetaan oppilaita kertomaan lukemistaan sarjakuvista ja vinkkaamaan niitä luokassa. Oppilaat saavat myös kirjoittaa kolmen tunnetun listan jatkoksi luokassa vinkkaamiaan saman genren kirjoja.

Mitä sarjakuvan henkilöitä tiedät?

Kirjalistasta löytyy sarjakuvien sankoreita.

Mistä tunnistat sarjakuvan?

Sarjakuvassa tarina muodostuu useasta peräkkäisestä kuvasta. Sarjakuvassa on usein puhekuplia ja/tai kuvatekstejä.

KIRJAVINKKEJÄ

Bravo: Seitsemän nälkäistä kääpiökarhua

Bravo: Kaunotar ja kääpiökarhut

Blabey: Hurja jengi -sarjakuvat

Disney: Aku Ankka

Havukainen ja Toivonen: Tatu ja Patu: kovaa menoa kiskoilla

Hakkola: Sanni & Joonas -sarjakuvat

Höh!..ja muita sarjakuvakertomuksia lapsille

Jansson: Muumit, sarjakuvaklassikot I-X

Kallio: Kalle, pallo ja sello

Muhonen: Universumin avain

Pilkey: Koiramies -sarjakuvat

Telgemeier: Siskot

Wieslander ja Nordqvist: Mimmi lehmä -sarjakuva

Kevät 2021

